

תא"ל (במיל") אבי לוי – ראיון מוקלט

עורכי הראיון: סא"ל ניר שני, סגן רואי נחום וסגן סיון תדמור (פרקליטות מרכז וז"י)

ביום 3 בפברואר 2022 נערך ראיון מוקלט עם כבוד השופט תא"ל (במיל") אבי לוי.
להלן עיקרי הדברים אשר עלו בראיון.

רקע אישי ומסלול שירותו הצבאי של תא"ל (במיל") לוי

תא"ל (במיל") אבי לוי נולד וגדל בבית ים. הוא הצטיין בלימודיו התיכוניים ופנה ללימודי משפטים במסלול העתודה האקדמית. הבחירה במסלול העתודה לא הייתה טריוויאלית בזמנו והמסלול היה פחות מוכר ונגיש. אך במקרה שלו הייתה זו הבחירה הטבעית, וזאת בעקבות אחותו הגדולה שהייתה עתודאית לרפואה. כבר מגיל צעיר התחבר למקצוע המשפטים, וידע שירצה לעסוק בו. לוי למד לתואר ראשון במשפטים באוניברסיטת תל אביב. הממשק בין היחידה לבין העתודאים בתקופת לימודיו היה מינימלי מאוד, בשונה מאשר בימינו, ובעיניו קשר זה הוא קריטי להתפתחות הקצינים הצעירים ביחידה.

בסמוך לאחר חזרתו לשירות בשנת 1986, במסגרת שיבוץ זמני טרם קורס הקמ"שים, התחיל תא"ל (במיל") לוי את תפקידו הראשון כתובע תעבורה בפרקליטות מטכ"ל. לוי מתאר את התפקיד הראשון כמאתגר ומורכב, סוג של "להיזרק למים". בזמנו, ההתמחות בעריכת דין התפרסה על פני שנתיים: את השנה הראשונה להתמחות העביר במשרד אזרחי (במקביל לשנת הלימודים האחרונה באוניברסיטה) ואת השנה השנייה, בפרקליטות הצבאית, במהלך שירות החובה. לדעתו מדובר במודל מצוין, שמעשיר את הקצינים הצעירים ביחידה, ומאפשר להם להיחשף לדיסציפלינות משפטיות שלא נמצאות בליבת העיסוק היום-יומי של קצין בפרקליטות הצבאית, דוגמת דיני החוזים והתאגידים.

קורס הקמ"שים התרחש בזמנו בבה"ד 11, בטרם הקמת בית הספר למשפט צבאי. בעיני תא"ל (במיל") לוי, קורס הקמ"שים הוא קורס מקצועי וחשוב, בייחוד לאור העובדה שהתכנים מועברים על ידי קצינים ביחידה, אשר מתמחים בפרקטיקה המשפטית הצבאית. לתפיסתו, הקורס הוא הכנה מצוינת לקראת השירות ביחידה ולהטמעת המשמעת הצבאית בקצינים הצעירים שזה עתה הגיעו מהלימודים באוניברסיטה.

לאחר הקורס המשיך תא"ל (במיל") לוי כתובע בפרקליטות מטכ"ל. לוי ציין כי חייו של התובע בחוליה מרחבית בסוף שנות ה-80 לא היו פשוטים כלל. לא היו מחשבים, את חוות הדעת כתבו קצינים וחיילים באמצעות מכונת כתיבה חשמלית, והן הופצו באמצעות מכונות שכפול מסורבלות. חיפושי הפסיקה נעשו באמצעות קובצי פד"י ובאמצעות קלסרי פסיקה פנימיים שתוכניהם עודכנו מעת לעת.

לצד האמור, תא"ל (במיל") לוי מתאר את הבית הירוק כסביבת עבודה נעימה מאוד ברמה האנושית. מערכת היחסים בין התובעים לסניגורים הייתה טובה, והם שמרו על קולגיאיות, כבוד הדדי ואף קשרי חברות, גם לאחר התכתשויות משפטיות בתוך כותלי בית הדין.

לאחר שלוש שנים כתובע בפרקליטות מטכ"ל, עבר לוי לשרת בתביעה בעזה. השירות בעזה בצל האינתיפאדה לווה בתחושה מתמדת של חוסר ביטחון, בעקבות אירועים רבים של זריקת אבנים ובקבוקי תבערה על כוחות הביטחון ששהו באזור. במהלך השירות כממונה על התביעה בעזה, עסק תא"ל (במיל") לוי בתיקים ביטחוניים רבים ועבד בצמוד לגורמי השב"כ. הוא מספר על לכידות, אחווה וחברות בין חברי החוליה, חברות שנמשכת עד לימים אלה ממש.

היום מתחדש משפטו של מנהיג החמאס

מאת עזרא ינוב

היום מתחדש משפטו של שיח אהמד יאסין, בן 54, ראש תנועת החמאס, בבית המשפט הצבאי המיוחד, ליד מחסום ארו בצפון הרצועה. שיח יאסין נעצר יחד עם כ-200 מראשי תנועתו במאי 1989. משפטו נפתח לפני מספר חודשים, בפני הרכב השופטים: סא"ל אלי זיכרמן, נשיא, רס"ן יאיר רבינוביץ ורס"ן משה קינוק. הוא הובא מהכלא ישוב על כסא גלגלים, וכתב האישום שהוקרא נגדו - עליידי סרן אבי לוי וסגן ליאור לביא - השתרע על פני 13 עמודים ו-16 סעיפים. על הנאשם מגנים עורכי הדין עבדל עואב דהמשה, פאיו אבורחמא, נחזאם עווארה ואברהים אבורדאקה. בנוסף להקמת החמאס והנהגתו, מואשם יאסין בהקמת הארגונים מוג'הדין הפלסטינים ותנועת אלימאג'ד. הוא מואשם כי הקים מנגנון צבאי, הורה על גיוס חברי החוליות לחטיפת שני החיילים ורציחתם, ועוד. המשפט הופסק אחרי הישיבה הראשונה, כדי לאפשר לסנגוריה לעבור על המסמכים הרבים שהגישה התביעה. אחת הטענות הטרוניות של ההגנה, היתה כי אין לבית המשפט סמכות לרון את הנאשם. ביום פתיחת המשפט, לפני כמה חודשים, נכחו כאולם בני בני משפחות החיילים אבי ספורטס ואילן סערון ז"ל, שני החיילים שנרצחו בידי אנשי החמאס, ארגונו של יאסין.

כותרת כתבה בעיתון "מעריב" מיום 6 בינואר 1991, ביחס לאחת הפרשות בהן טיפל תא"ל (במיל") לוי כתובע בתביעה בעזה

לאחר השירות בעזה עבר לוי לשרת במטה התביעה הצבאית הראשית, בעידודו של התובע הצבאי הראשי דאז, מנחם פינקלשטיין. הוא שימש במשך כשנה כעוזר התצ"ר, ולאחר מכן כסגנו של התצ"ר דאז, דני בארי, בהיותו בן 28 בלבד. כסגן התצ"ר התמקד תא"ל (במיל") לוי בכתיבת הנחיות התצ"ר ובעיצובן, בתיאום עם כלל חוליות התביעה.

מימין לשמאל: תא"ל (במיל") אבי לי, סא"ל (במיל") נדב ויסמן, סא"ל (במיל") שבי דוד

לאחר הקדנציה במטה התביעה הצבאית הראשית, עבר לוי לשרת כפרקליט חיל ים ועורף. תפקיד זה מילא במשך כשנה וחצי, והוא היה לתפקיד האחרון של תא"ל (במיל") לוי בפרקליטות הצבאית. לוי מספר שעיקר העבודה בחוליה זו בזמנו הייתה ייעוצית, כאשר הפונקציה התביעתית באה פחות לידי ביטוי. למעשה, היה זה תפקידו היחיד בצבא שהיה בעל אופי ייעוצי.

לוי מוסר כי חיל הים ראה את הפרקליט כחלק מובנה מתוך המטה שלו. כפרקליט חיל הים ליווה את החיל בהתמודדות עם אסון השייטת והשלכותיו, והדבר העמיד אותו בסיטואציה מורכבת כתוצאה מהמתח המובנה בין כובע היועץ לכובע התובע. מצד אחד, הייעוץ המשפטי האיכותי שסיפק גרם לקרבה בינו לבין הנועצים ולתחושת "אחד משלנו". מצד שני, הפרקליט משמש גם כאוכף הדין וכמי שאמור, במקרים מסוימים, להורות על הליכים פליליים כנגד הנועצים עצמם.

בשנת 1998 לוי מונה תא"ל (במיל") לוי לכהן כשופט בבית הדין הצבאי של מחוז מטכ"ל. לתפיסתו, בית הדין הוא הקצה העליון בקודקוד העשייה המשפטית בהיותו אחראי לתקדימים ולקביעות המשפטיות. לוי מציין כי משלב מוקדם ראה את בית הדין כפסגת העבודה המשפטית, ולראייתו היה זה מתבקש שאחרי קריירה בת 12 שנים בתביעה, הוא יעבור לכס השיפוט. הוא גורס כי הגיוון בתפקידים מעשיר את המשפטן ונותן לו פרספקטיבה שלמה המורכבת מכלל הזוויות של ההליך הפלילי. כשהגיע לבית הדין, הפרספקטיבה שלו השתנתה. לטענתו, קיימת קרבה קונספטואלית בין תובע לשופט, יותר מאשר בין סניגור לשופט, אך לשופט אחריות כבדה יותר.

תא"ל (במיל") לוי שימש כשופט וכנשיא בית הדין הצבאי במחוז צפון ומרכז, ובשנת 2008 מונה לשיפוט בבית הדין הצבאי לערעורים. בשנת 2012 פרש משירותו בצה"ל בדרגת אל"ם, והחל לשמש כיועץ המשפטי של שירות הביטחון הכללי. בשנת 2016 מונה לכהונת שופט של בית המשפט המחוזי בחיפה.

תא"ל (במיל") לוי בעת קבלת דרגת אל"ם מידי הרמטכ"ל דאז, רא"ל משה (בוגי) יעלון

פרשות מרכזיות

תא"ל (במיל") לוי זוכר כי בשנותיו הראשונות כתובע צעיר בפרקליטות מטכ"ל, טיפל בתיק של מעשים מגונים שהתרחשו בבסיס צבאי במרכז הארץ. היחס לעבירות מסוג זה בתקופתו היה אחר לחלוטין, הן מבחינת השיח הציבורי, הן מבחינת המענה בחוק (טרם חקיקת החוק למניעת הטרדה מינית בשנת 1998) ובעיקר מבחינת המעטפת המוצעת לנפגעות העבירה. בנסיבות אלה גוברת משמעותית חשיבותו של התובע – כגורם המלווה את נפגעות העבירה, שאמור להיות הן האוזן הקשבת והן הזרוע האוכפת בשמן. לוי מתאר את התיק כחוויה מעצבת, לאור המורכבות שלו ולאור התהליך שעבר עם נפגעות העבירה במהלך ניהולו בבית הדין, ובפרט במהלך הכנתן לעדות. תיק זה סייע לו כתובע צעיר להפנים את תפקיד התובע כמייצג האינטרס הציבורי בבית הדין.

תיק נוסף שזכור לו טופל על ידיו בעת שהיה סגן תצ"ר. מדובר בתיק גרימת מוות ברשלנות, בעקבות תאונה של רכב "אביר" בתנאי דרך קשים באיו"ש. נהג הרכב לא עבר את ההכשרה המתאימה לנהיגה ברכב, בייחוד לאור תנאי הדרך המורכבים. הנהג התהפך עם הרכב וגרם למוות של שני תושבי האזור. בית הדין הצבאי במחוז דרום זיכה את הנהג וקבע כי הרכב מסוכן. הרכב יוצר בתעשיות רכב ישראליות כחלק מעסקה עם הצבא שערכה מאות מיליוני שקלים, והקביעה השיפוטית בבית הדין העמידה את המשך ייצור הרכב בסכנה.

הוגש ערעור על החלטת בית הדין המחוזי. הערעור היה עקרוני בשל השלכות הרוחב רחבות ההיקף על הרכש של הצבא. תא"ל (במיל") לוי מתאר, שאף שהיה כבר סגן אלוף, הכין את הטיעון ו"התאמן" עליו בפני התצ"ר. גם מעמדו וניסיונו הרב באותה העת לא מנעו ממנו לעשות סימולציות. כחלק מההכנות לוי העמיד מחוץ לבית הדין רכב "אביר" כדי שהרכב השופטים יתרשם, והכין דגם מוקטן להצגה במהלך הדיון. הוא הגיע לדיון ברמת מוכנות גבוהה כיאה למעמד – ובית הדין הצבאי לערעורים אכן הפך את הקביעה של בית הדין המחוזי וקבע כי הרכב אינו מסוכן.

תיק משמעותי נוסף שבו טיפל, הפעם כשופט צבאי, היה תיק סרבן הגיוס יונתן בן ארצי (תיק מט/129/03). מדובר בתיק שעשה "רעש" תקשורתי ופוליטי, ובסופו בן ארצי הורשע בעבירה של סירוב לקיים פקודה, לפי סעיף 122 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, והוטלה עליו שנת מאסר. לאחר דיון שהתקיים בתיק בבית הדין לערעורים (בתיק ע/58/04), ניתנה לבן ארצי רשות ערעור לבית המשפט העליון (רע"פ 845/06 יונתן בן ארצי נ' התובע הצבאי הראשי). בית המשפט העליון העיר על כך שבית הדין הצבאי אפשר למערער לשטוח את טיעונו באריכות מופלגת, אף שלא היה קושי משפטי ממשי בסוגיה. לתפיסתו של תא"ל (במיל") לוי, בתיקים מסוג זה עצם ההקשבה לטענות המערער ופתיחת דלתות בית הדין בפניו היא סעד שאין להפחית מחשיבותו. זכורה לו במיוחד הכרת התודה מצד הסניגורים של הסרבנים בתום הדיונים – על אורך הרוח שגילה ועל כך שבחר לתת לטיעוניהם להישמע, אף שבסופו של דבר לא קיבל את עמדתם המשפטית.

על פיקוד וחניכה

לוי מספר על אלוף (במיל") מנחם פינקלשטיין כמפקד משמעותי שתרם לעיצובו ולפיתוחו כקצין וכמשפטן. הוא מוסר כי הערך המוסף המקצועי שקיבל ממנו במשך הקריירה מורגש יום-יום בעבודתו כשופט, בעיקר בכל הקשור בשיפור יכולת הכתיבה והניתוח המשפטי. בנוסף, תא"ל (במיל") לוי למד ממנו המון על אסטרטגיה וניהול של תיקים מורכבים, ופיתח בהשראתו הרגלי עבודה בריאים.

לדברי לוי, חניכה היא אלמנט קריטי ורב-שלבי בבנייה של קצינים בפרקליטות. לתפיסתו, השלב הראשון הוא הקניית תשתית משפטית רחבה ועמוקה על מנת לגרום לקצינים הצעירים להכיר את המאטריה המשפטית ברמה טובה. לאחר מכן, יש להיצמד באופן אישי לתובע ותיק "כשוליה" וללמוד ממנו ישירות את הפרקטיקה. המטרה היא להתלוות לתובע ותיק ולסגל מיומנויות, יכולות והרגלי עבודה לאורך זמן. מן העבר השני, על התובעים הוותיקים לאפשר לנחנכים בשלב מסוים לפתח עצמאות ולהתמודד בעצמם עם האתגרים המשפטיים כאשר הם הופכים בשלים. חניכה היא תהליך מדורג, שבמסגרתו יש לאפשר לתובע המתחיל גם לטעות. לעמדת תא"ל (במיל") לוי, מדובר בחלק לגיטימי מההתפתחות המקצועית.

מספר מסרים לתביעה

מערכת היחסים בין התצ"ר ל החוליות המרחביות

לעמדת תא"ל (במיל") לוי, סוגיית הממשק בין החוליות המרחביות, ובראשן פרקליטי המחוזות, לבין מטה התביעה הצבאית היא סוגיה קריטית. מטה התביעה משמש כגורם המבקר והמלווה לעבודה השוטפת של החוליות המרחביות, ובעבר יצר הדבר לא אחת מתח בין הגורמים השונים. לתפיסתו של לוי, יש לשאוף להרמוניה בין החוליות לתצ"ר. לגישתו, על התצ"ר ליצור הידברות בינו לבין הפרקליטים תוך בניית יחסי עבודה תקינים ותיאום ציפיות. הדבר תלוי לא מעט באישיותו ובתפקודו של התצ"ר. ככל שהתצ"ר הוא מנחה מקצועי חזק בעל מעמד וכוח ארגוני, כך קל לו יותר להתוות את המדיניות מ"מגדל השן" ולייצר את אותו ממשק עבודה בריא בין כלל החוליות. כיום הדבר מתאפשר ביתר שאת, שכן בזמנו, התצ"ר היה מנחה מקצועי בלבד ולא החזיק בסמכות פיקודית כלפי הפרקליטים.

אינטרס השיקום

לתפיסתו של תא"ל (במיל") לוי, על התובע לסגל לעצמו גם את הפרספקטיבה השיקומית במסגרת אכיפת הדין. לוי יישם תפיסה משפטית זו בתפקידו כשופט בבתי הדין הצבאיים והוא מיישמה גם כיום כשופט בבית המשפט המחוזי בחיפה. לוי טוען שהדרך לשיקום היא קודם כול באיתור המקרים המתאימים ולהאמין בהם. יש להכיר בכך שהשיקום הוא עבודה קשה בעיקר לנאשם. נדרשת הבחנה בין נאשמים שמבצעים עבירות מתוך הכרח לבין נאשמים שמבצעים עבירות תוך גילוי אדישות לקניינם ולביטחונם של אחרים. ההבחנה הזו תסייע לשופט להעריך את הפוטנציאל השיקומי של כל נאשם.

כך, פירט לוי על תיק עריק אשר עמד לדין בפניו בעת שכיהן כשופט צבאי. על אף היעדרות ממושכת, החליט תא"ל (במיל") לוי שלא לגזור עונש מאסר. במקום זאת, הוא שילח את הנאשם למעצר פתוח ביחידה, הורה כי בית הדין יקבל בכל שבועיים דיווח מפקד וחייב את הנאשם להתייצב לדיון מעקב בבית הדין אחת למספר חודשים. בסופו של דבר, הנאשם השלים הליך השתלבות תקין והשתחרר כחייל מצטיין בדרגת סמל. לוי ציין כי הוא מאמין שבסיטואציות מעין אלה יש להעדיף את אינטרס השיקום על פני עיקרון ההלימה, וכי השבת התועים אל דרך הישר היא מלאכה שגורמת לשופט סיפוק רב.

מדיניות התביעה בעבירות סמים

בזמנו של תא"ל (מיל") לוי, כל הרשעה, גם בגין שימושים בודדים בקנביס בנסיבות אזרחיות גררה עמה רישום פלילי מלא. לדבריו של תא"ל (במיל") לוי, הדבר גילם חוסר איזון מובהק בין חומרת העבירה לבין הסנקציה המשמעותית שהיא גררה בגינה. תא"ל (במיל") לוי מכיר את הבעייתיות שבמתן דרור לשימוש בסמים במסגרת הצבאית, במערכת שעיקר תכליתה הוא לשמור על הביטחון, אך טוען כי צריך להבחין בין התוצאות קצרות הטווח לבין התוצאות ארוכות הטווח של הענישה. לתפיסתו, ההשלכות קצרות הטווח מובילות להרתעה (כלא, הורדה בדרגה, סנקציות סגליות) ולכן השימוש ברישום פלילי בעבירות סמים, שהוא בהגדרה

כלי שמוביל להשלכות ארוכות טווח, ראוי שיעשה במשורה ורק במקרים שבהם אנו מאמינים שהמעשה מצדיק חריגה מדל"ת אמות השירות הצבאי. במקרים אחרים אין טעם להכתיים את החיילים למשך שנים ארוכות לאחר מכן.

מסר לקציני היחידה

בתגובה לבקשתנו להעביר מסר לקציני היחידה הצעירים, ובפרט אלו הנמנים על התביעה הצבאית – תא"ל (במיל") לוי מוסר כי תפקידו של התובע הוא לא להיות "קבלן הרשעות". תפקיד התובע הוא למשל, ללוות חקירה ולהצביע כיצד היא צריכה להתנהל באופן ראוי, כגורם השומר על זכויות החשוד. תובע צריך להיות דבק במשימה, להאמין בייעוד שלו לאכוף את החוק, לחשוף עבירות ולהגן על כפגעי עבירה. בו בזמן, עליו לשמור על עקרונות של יושר, צדק והגינות.

אנו מודים לכבוד השופט תא"ל (במיל") אבי לוי על הזמן שהקדיש לנו ועל תובנותיו מאירות העיניים שהוסיפו לידיעותינו על ההיסטוריה של היחידה.